

Klekljarica Polonca

Tončka Stanonik, ilustrirala Dunja Kofler, Mohorjeva založba, Celovec, 2021

»To je pravljica o mali klekljarici Polonci. Ni živela za devetimi gorami in devetimi vodami, kot se to v pravljicah pogosto dogaja. Do njenega doma ni prijezdil princ na belem konju, da bi jo odpeljal v mogočni grad. Polonca tudi ni živela v sivi davnini, pač pa v letih, ki se jih morda še kdo spominja. Zdelo se je, da od nekdanj sedišča za klekljarsko blazino in kleklja. Bila je in ostala mala klekljarica. In zakaj se je potem znašla v pravljici? Le kdo bi vedel! Toda jaz vam o njej lahko povem tole...,« so besede, s katerimi avtorica Tončka Stanonik uvede mlade v svojo pravljico, ki kot rečeno, pravzaprav niti ni pravljica v prvotnem pomenu besede.

Ničesar čudežnega se ne zgodi v njej, ničesar pravljичno obarvanega se ne pripeti, a navkljub vsemu je to zgodba o klekljanju in predvsem o tisočih klekljaricah, ki so stoletja s svojim zavzetim in skrbnim delom bogatile in tkale ne nazadnje tudi pestro slovensko ljudsko kulturno izročilo.

Klekljarica Polonca je tudi pripoved o številnih tihih in obrtno-umetniško navdahnjenih ženskah, ki so s svojo ročno spretnostjo domiselno krojile modne smernice generacij in lepšale domove vseh tistih, ki so si lepoto čipk lahko privoščili. Čipka je bila od nekdanj statusni simbol, simbol bogatstva.

Avtorica zgodbo postavi nekam v idrijsko-žirovsko hribovje, v odmaknjeno deželo, kjer je dejansko in zgodovinsko izpričano moč najti zibelko ali bolje domovino te vrste umetnosti pri nas. To prepoznavnost pa so tkale številne ženske s svoji zavzetim delom, od ranega jutra pa do poznega večera, da so tako izboljšale domači proračun in na ta način pripomogle k preživetju družine. Tako se je dogajalo stoletja.

Klekljanje, kot obrt ali bolje umetnost, kot večno in prostrano delo, ki spominja na neskončno širino zvezdnatega neba, in zato ne začudi, da so čipke ali bolje Polonca s svojimi mojstroviniami na koncu pravljice svoje mesto našle lahko zgolj in samo prav med zvezdami.

Tudi zato je Klekljarica Polonca svojevrsten poklon klekljanju, klekljarici, čipki na Idrijskem, Žirovskem in posledično na celotnem območju širše Slovenije, kjer se je umetnost te vrste ohranjala in negovala vse do današnjih dni.

Tončka Stanonik, po rodu iz Žirov in tudi sama zavzeta klekljarica, je avtorica več knjižnih del tudi na temo klekljanja. Številne kratke zgodbe je zbrala v knjigi Podobe iz čipkaste preje (Mladinska knjiga, 1996), zatem v knjigi Lučka na klekljarskih počitnicah (Mohorjeva založba Celje, 2004 ,2019) in v klekljarskem berilu, ki nosi naslov Prekrižat-poskat-posukat-predet.

Klekljarica Polonca spada na začetek avtoričine pisateljske dejavnosti, saj je bila prvotno spisana kot radijska igra za otroke, za tokratno knjižno izdajo pa jo je Tončka Stanonik mestoma priredila in dopolnila.

Vsekakor knjižno delo, ki kombinacijo dveh osnovnih postopkov premikanja niti: posukanja in prekrižanja skuša po svoji moči postaviti na mesto, ki mu gre. Klekljanje torej: klekljanje kot način življenja in preživetja, in klekljanje, kot čisto prava umetnost.

Robert Šabec za Primorske novice in Radio Trst A

.